

TWISTER JE LOOPBAAN

LOOPBAANMAT DYNAMISCH INSTRUMENT BIJ LOOPBAANGESPREKKEN

Door Irma Romme en Marlieke van Grinsven, consultants CINOP

Regelmatig rijden wij in ons autootje van Franse makelij naar verschillende schoollocaties om de training 'loopbaangesprekken voeren' te verzorgen. Toen wij laatst de ronde loopbaanmat, een hulpmiddel bij de training met een diameter van 1,5 meter, uit de auto haalde, vroeg een leerling: "Wat hebben jullie daar nou? Het lijkt wel Twister!" "Ja!", riep een andere leerling, "kom, rechtervoet op geel!" Voordat wij het wisten, lag de mat op het schoolplein en stond het tweetal op de loopbaanmat, een dynamisch instrument dat mentoren en begeleiders kunnen gebruiken om met hun leerlingen of studenten het gesprek aan te gaan over hun loopbaan.

In een tijd waarin veel mogelijk is, maar ook veel wordt gevraagd op het gebied van loopbaankeuzes, is het belangrijk jongeren te begeleiden bij het vormgeven van hun loopbaan. Vmbo- en mbo-scholen vragen zich steeds vaker af hoe zij hierin een rol kunnen spelen, zodat leerlingen en studenten betere keuzes maken, op de juiste plek onderwijs volgen en minder risico lopen op uitval. CINOP helpt scholen hierbij door onder andere samen met scholen hun visie op loopbaanbegeleiding te bepalen, draagkracht te creëren, het curriculum aan te passen en door aan mentoren en begeleiders de training 'loopbaangesprekken voeren' te geven.

"IEDERE STUDENT LEERT OP DE JUISTE PLEK"

LAAT JE OMA THUIS?

In de training 'loopbaangesprekken voeren', die speciaal is opgezet voor mentoren en begeleiders, komen vragen aan bod als: Hoe verloopt de loopbaanontwikkeling van mensen gedurende hun leven en welke rol hebben keuzes daarin?, Uit welke stappen bestaan keuzeprocessen?, Wat moet je doen in een loopbaangesprek en wat juist niet?, Welke vragen stel je?, Wat voor beeld schets je?, Deel je OMA (overtuigingen, meningen en adviezen), of laat je OMA juist thuis? En, hoe doe je dat? Want het is makkelijker gezegd dan gedaan. Kort wordt tijdens de training ingegaan op de theorie achter het loopbaangesprek, maar de nadruk ligt op de praktijk; er worden opnames bekeken van loopbaangesprekken en er wordt vooral veel geoefend.

* In dit artikel kan waar 'hij' staat ook 'zij' worden gelezen.

DRAAI HET LOOPBAANWIEL NOG EENS ROND

Een gespreksleidraad voor loopbaangesprekken is een van de hulpmiddelen die wordt uitgereikt tijdens de training. Deze beschrijft de fasen van een loopbaangesprek en geeft voorbeelden van vragen die kunnen worden gesteld. Op de voorkant van dit instrument staat een loopbaanwiel afgebeeld, dat is ontwikkeld door CINOP en bestaat uit vijf gekleurde vakken rondom een middenvak met de tekst 'loopbaanvragen'. In elk van deze gekleurde vakken staat één van de vijf loopbaancompetenties (Kuijpers, 2003), die je als persoon nodig hebt om je loopbaan actief te kunnen sturen. Bij deze loopbaancompetenties staan passende loopbaanvragen genoemd.

KWINTETTEN MET LOOPBAANCOMPETENTIES EN -VRAGEN

De vijf loopbaancompetenties met de loopbaanvragen zijn:

- 1 Motievenreflectie (Wat wil ik?)
- 2 Kwaliteitenreflectie (Wat kan ik?)
- 3 Werkexploratie (Waar kan ik dat doen?)
- 4 Loopbaansturing (Hoe kan ik dat doen?)
- 5 Netwerken (Wie kan me daarbij helpen?)

Het stellen van deze loopbaanvragen helpt mentoren om de vraag van de student bij de student te laten en helpt hen te reflecteren op hun loopbaan en de juiste richting te bepalen. Dit geldt natuurlijk ook voor leerlingen. Er kunnen vragen aan bod komen als: over welke kennis en vaardigheden beschik ik al?, Wat moet ik nog leren of ontwikkelen, en wie kan me daarbij helpen?

“IK LAAT DE LOOPBAANVRAAG VAN DE STUDENT BIJ DE STUDENT EN HELP BIJ HET REFLECTEREN EN HET BEPALEN VAN DE JUISTE RICHTING”

HET UITVERGROTE LOOPBAANWIEL: DE LOOPBAANMAT

Niet alle leerlingen en studenten blijken het even gemakkelijk te vinden om tijdens een loopbaangesprek antwoord te geven op loopbaanvragen. Voor zowel mentoren als deelnemers is het in deze gevallen lastig om het gesprek betekenis te geven. De grote uitvoering van het loopbaanwiel kan dan uitkomst bieden: de loopbaanmat met een diameter van 1,5 meter en gemaakt door CINOP. Deze doet denken aan het populaire spel Twister, een behendigheidsspel van MB. Met de loopbaanmat kan de leerling of student in een loopbaangesprek het luisteren en kijken met het 'doen' combineren. De fysieke ervaring helpt de deelnemer bij het onderzoeken van de loopbaanvraag.

Als de mat op de grond wordt gelegd, kan iemand zelf bepalen in welk vak (met welke vraag) hij wil gaan staan. Met het stellen van open vragen kan de mentor, of kunnen andere deelnemers, de 'twisterende' leerling of student helpen om de aanwezige loopbaanvraag te onderzoeken en te beantwoorden. De leerling of student kan gedurende het gesprek over de mat bewegen. Op deze manier wordt hij aangespoord om vanuit verschillende invalshoeken naar zijn loopbaanvraag te kijken en wordt hij geholpen een volgende stap in zijn ontwikkelingsproces te bepalen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat de leerling of student iemand uit het werkveld gaat interviewen, gaat meelopen in de praktijk of gaat uitzoeken welke kennis nodig is voor een vervolgopleiding.

Praktijkvoorbeeld gebruik loopbaanmat

Mentor X en student Y staan naast de loopbaanmat.

Mentor X: "We hebben het gehad over de stage in de afgelopen periode. Kun je een vraag noemen die op dit moment speelt?"

Student Y: "Dat weet ik eigenlijk niet."

Mentor X: "En als je naar de mat kijkt, of er omheen loopt, is er dan een vraag die zinvol is om te stellen?"

Student Y: "Ja, de vraag 'wat wil ik?'"

Mentor X: "Oké, als je wil, mag je op het vak gaan staan. Kun je toelichten waarom deze vraag zinvol is?"

Student X: "Ik heb mijn stage gelopen en ik vond een aantal dingen leuk, maar ik weet niet of ik dit werk het leukste vind."

VAN VALKUILEN TOT VERRASSINGEN

Wat zijn de opbrengsten van deze training en wat zijn de reacties van de mentoren? Vooral het oefenen van loopbaangesprekken wordt als zeer zinvol ervaren. Reacties variëren van "Een mooie verbreding op wat ik al wist" tot "Ik heb veel nieuwe handvatten gekregen en ben mij bewust geworden van mijn valkuilen". Ook geven veel mentoren aan dat het een eyeopener is om te zien dat de student of leerling de regisseur moet zijn van zijn eigen ontwikkeling en hoe zij hier begeleiding op kunnen bieden door het stellen van de juiste vragen.

De rol die de loopbaanmat kan spelen wordt in veel gevallen als verrassend gezien, pas als mentoren zelf de loopbaanmat gebruiken 'voelen' zij het effect van het 'doen'. Vaak volgt een reactie als "Ik word echt aan het denken gezet als ik op de loopbaanmat sta" of "Apart dat ik voel op welk vak ik moet gaan staan". Met een training loopbaangesprekken voeren zijn mentoren er echter nog niet, er moet daarna veel worden geoefend.

"IK WORD ECHT AAN HET DENKEN GEZET ALS IK OP DE LOOPBAANMAT STA"

MET DE JUISTE LOOPBAANBRIL OP

Voor een goed loopbaangesprek is het noodzakelijk dat de inhoud van de gesprekken kan worden gekoppeld aan stages, praktijkervaringen en betekenisvolle opdrachten in het curriculum. Hierdoor ontstaat betekenisgeving aan leerervaringen en worden leerlingen en studenten geholpen om tot bewustere keuzes te komen. Het is daarom belangrijk niet alleen te focussen op de kwaliteit van de loopbaangesprekken, maar om als school bij voorkeur eerst te definiëren welke visie je hebt op loopbaanbegeleiding en praktijkgericht leren. Deze visie moet worden gedragen door alle betrokkenen binnen de school, zodat men samen kan kijken hoe het opdoen van praktijkervaringen een (meer) prominente plaats in het curriculum kan krijgen. Dit kan door stages of meekijkdagen in te plannen, maar ook door betekenisvolle opdrachten in te zetten in de vaklessen.

Het is, bij het bepalen van de visie en het vormgeven van beleid, tevens waardevol om rekening te houden met de rol en invloed van ouders of verzorgers in de loopbaanontwikkeling van jongeren en deze een plaats te geven en bespreekbaar te maken. CINOP heeft op een aantal schoollocaties workshops georganiseerd voor ouders of verzorgers waarin bewustwording van de eigen invloed centraal staat en het voeren van 'loopbaan'-gesprekken wordt geoefend.

REGISSEUR VAN DE LOOPBAANTWIST

Als de schoolorganisatie is ingericht op het begeleiden van leerlingen en studenten bij hun ontwikkeling en het maken van keuzes, dan is het voeren van een loopbaangesprek een mooi middel om hieraan een bijdrage te leveren. Daarbij wordt niet van buitenaf geroepen 'rechtervoet op geel' zoals bij Twister, maar wordt door de mentor aan de deelnemer gevraagd welke vraag in het loopbaanwiel of welk vak op de loopbaanmat aansluit bij zijn situatie, zodat hij zelf kan reflecteren en tot passende keuzes kan komen om zo als regisseur een eigen twist aan zijn loopbaan te geven.

“DOORDAT IK OP DE LOOPBAANMAT STA, VOEL IK WELKE LOOPBAANVRAAG PAST BIJ MIJN SITUATIE”

Neem voor meer informatie of het aanbod van CINOP met betrekking tot loopbaanontwikkeling contact op met Irma Romme, iromme@cinop.nl.

REFERENTIE

Kuijpers, M.A.C.T. (2003). Loopbaanontwikkeling. Onderzoek naar ‘competenties’ (proefschrift). Enschede: Twente University Press.